

Rasspecifik avelsstrategi för **Vit herdehund**

Innehåll

Inledning.....	5
Generellt om rasen.....	6
Rasens historia, bakgrund och utveckling.....	6
Övergripande avelsmål för rasen.....	6
Rasens population/avelsstruktur/avelsdjur	7
Populationsstorlek, registreringssiffror.....	7
Genomsnittlig kullstorlek.....	8
Inavelsökning och inavelsgrad.....	8
Genetisk inavelsgrad.....	10
Kullarna från 2020 i 14 generationer.....	11
Grundareffekten och flaskhalsar	12
Avelsdjuren och deras ålder, avkommor och barnbarn.....	12
Mål avseende population/avelsstruktur/användning av avelsdjur.....	14
Kortsiktiga mål (5 år)	14
Strategi, kortsiktig (5 år).....	15
Långsiktiga mål (10–15 år)	15
Strategi, långsiktig (10–15 år).....	15
Hälsa.....	15
De fem främsta dödsorsaker.....	16
De fem främsta orsakerna till veterinärbesök.....	16
Höftledsdysplasi	17
Armbågsledsdysplasi.....	18
Övrig information angående leder	19
Ryggsjukdomar	20
Lumbosakral övergångskota (LTV).....	20
Spondylos	21
Vertebral Anomaly.....	21
Ögon och öron.....	21
Hud.....	22
Mage och tarm	22
Sterilisering/kastrering.....	22
Kryptorkism	23
Reproduktionsproblem.....	23

Neurologiska problem.....	24
Övriga sjukdomar/defekter	24
Mål avseende hälsa.....	25
Kortsiktiga mål (5 år)	25
Strategi, kortsiktig (5 år).....	25
Långsiktiga mål (10–15 år)	26
Strategi, långsiktig (10-15 år)	26
Mentalitet.....	27
Mentalbeskrivning Hund.....	27
Lekfullhet.....	28
Jaktintresse	28
Socialitet	29
Aggressivitet.....	29
Nyfikenhet/Orädsla.....	29
Svenska Brukshundklubbens statistik.....	30
Mentaltest.....	31
Godkända resultat.....	31
Inte godkända resultat.....	31
Hundägarna själva angående mentalitet.....	31
Mål avseende mentalitet.....	32
Kortsiktiga mål (5 år)	32
Strategi, kortsiktig (5 år).....	32
Långsiktiga mål (10–15 år)	32
Strategi, långsiktig (10-15 år)	33
Arbetsgenskaper	33
Bruksprov.....	33
Tjänstehundar	34
Övriga prov och tävlingar.....	34
Mål avseende arbetsgenskaper	34
Kortsiktiga mål (5 år)	35
Strategi, kortsiktig (5 år).....	35
Långsiktiga mål (10–15 år)	35
Strategi, långsiktig (10–15 år).....	35
Exteriör	36

Utställningsresultat	36
Exteriörbeskrivning	36
Mål avseende exteriör	37
Kortsiktiga mål (5 år)	37
Strategi, kortsiktig (5 år)	37
Långsiktiga mål (10-15 år)	37
Strategi, långsiktig (10-15 år)	37
Sammanfattning	38
Valphänvisning.....	38

UTKAST

Inledning

På Svenska Kennelklubbens (SKK) Kennelfullmäktige 2001 fattades beslutet att det för varje hundras skall finnas en rasspecifik avelsstrategi, RAS. RAS är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKK:s avelspolicy anger målen tillsammans med rasstandarderna och strategin beskriver vägen mot målet. Strategin är skriven utifrån rasens nuvarande tillstånd¹ och är framåtblickande. Den bör hållas levande genom regelbunden utvärdering och uppdatering vartefter ny forskning och nya kunskaper erhålls.

För att sammanställa denna RAS har Vit herdehundklubb använt sig av information från SKK:s Avelsdata, Koiranet Avelsdata, Agria Breeders Profile, DNA-tester från företaget Embark samt en hälsoenkät² som tagits fram av Svenska Brukshundklubben (SBK) och besvarat av ägare av vit herdehund.

Vit herdehunds första RAS skrevs år 2006. Det har sedan gjorts en utvärdering av RAS årligen fram till och med 2017. Revideringen av RAS påbörjades 2020 och förankrades hos medlemmarna under slutet av 2021, början 2022 vartefter den lämnades in till SKK för slutligt godkännande. SKK godkände den reviderade RAS år **XXXX**.

Omslagsbildens fotograf är Stefan Hallberg.

¹ Om inte annat uppges i dokumentet har statistiken angående rasens nuvarande tillstånd inhämtats från SKK:s avelsdatas.

² Se bilaga **Hälsoenkät 2021**.

Generellt om rasen

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Vit herdehunds historia är den tyska schäferns fram till 1933, då den vita färgen förbjöds i Tyskland. Efter förbudet försvann de i stort sett från Europa, utom i England, USA och Kanada. De första vita herdehundarna importerades till Schweiz i början av 1970-talet. Rasen registreras som egen ras sedan 1991 och förekommer nu frekvent över hela Europa. I Sverige erkändes rasen av Svenska Kennelklubben (SKK) år 2000.

Sedan 2010 ingår vit herdehund bland de raser som Svenska Brukshundklubben (SBK) har övergripande avelsansvar för – ett avelsarbete som strävar mot att få fram friska och funktionsdugliga hundar³. Den vita herdehunden är en mycket sportig hund som uppskattar aktivitet och passar till de flesta bruks- och hundsportgrenar. Den används idag också som social tjänstehund och assistanshund. Rasen är intelligent och mångsidig vilket kräver en engagerad förare. Den är lättlärd, lyhörd, reagerar snabbt och är samarbetsvillig. Rasen kan vara neutralt inställd till okända och även vakta när någon närmar sig hemmet.⁴

Övergripande avelsmål för rasen

Vit herdehundklubb arbetar i enlighet med Svenska Kennelklubbens avelspolicy och Svenska Brukshundklubbens stadgar för rasklubbar. Rasklubben ska väcka intresse och främja avel av sunda vita herdehundar samt utveckla och bevara dess bruksegenskaper. Den vita herdehunden betraktas som en relativt frisk ras och det är något Vit herdehundklubb i samarbete med uppfödarna⁵ och hundägarna vill fortsätta att bevara.

Rasstandarden fastställdes av Fédération Cynologique Internationale (FCI) General Committee 2011 (FCI-nummer 347) och är den standard som Vit herdehundklubb arbetar för att bevara. Nedanstående punkter utgör prioriteringsordningen för de grundläggande riktlinjerna i avelsarbetet:

1. Hälsa

2. Mentalitet

3. Arbetsegenskaper

4. Exteriör

³ <https://www.brukshundklubben.se/hundar/brukshundraser/vit-herdehund/>

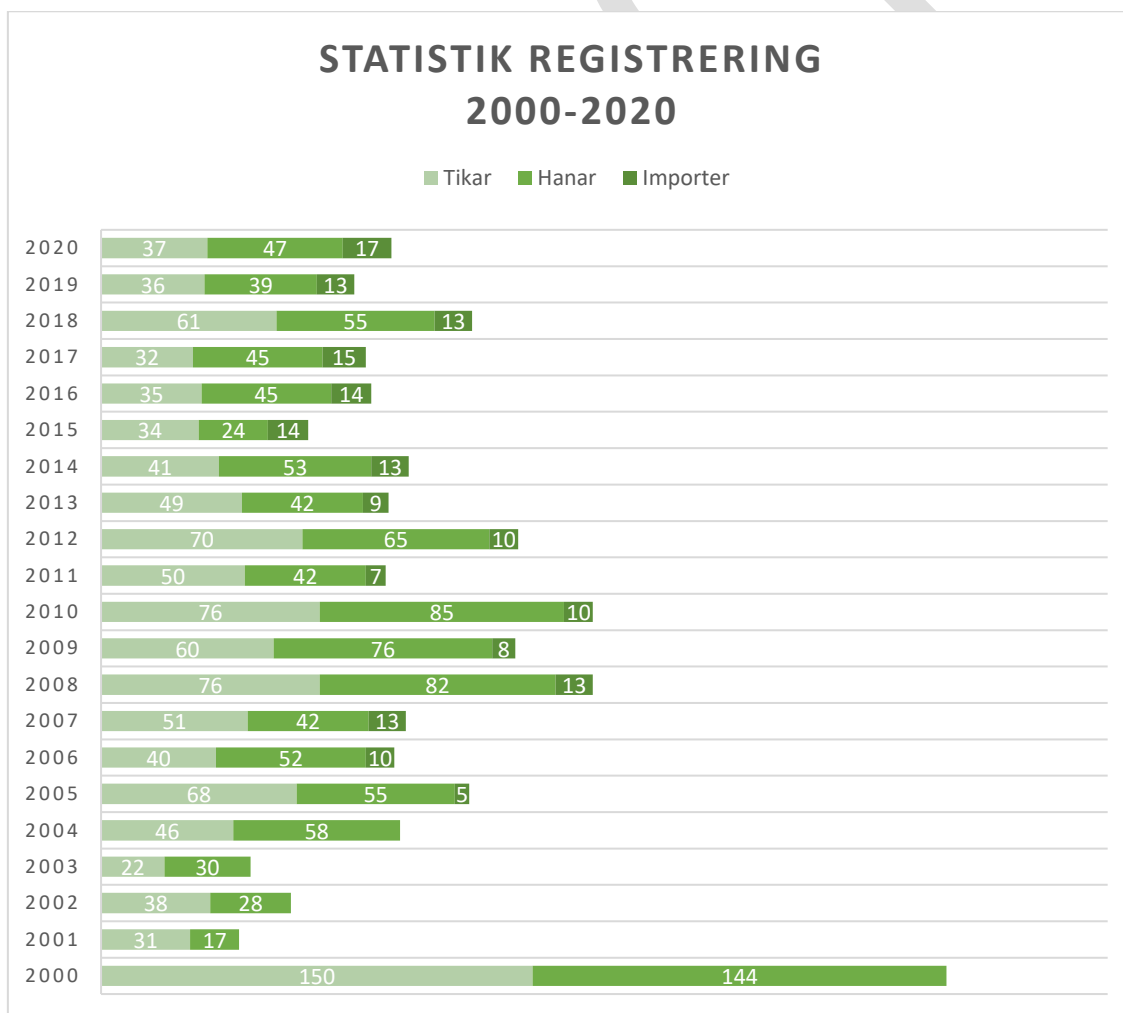
⁴ <https://www.brukshundklubben.se/hundar/brukshundraser/vit-herdehund/>

⁵ Med uppfödare menas varje person som upplåter sin hund till avel, såväl registrerade uppfödare som hanhundsägare. SKK:s grundregel §2 angående avelsetik: "Varje medlem som upplåter sin hund till avel ska vara väl förtrogen med SKKs avelspolicy samt med rasens standard, provbestämmelser, registreringsbestämmelser och rasspecifika avelsstrategi."

Rasens population/avelstruktur/avelsdjur

Populationen av vit herdehund i Sverige är liten. Det har registrerats i genomsnitt 108 hundar per år under tidsperioden 2010–2020 varav 11% har varit importerade, främst från våra grannländer Finland och Norge, men även från andra europeiska länder. Ett fåtal hundar har importerats från andra kontinenter. Sett till populationens genetiska sammansättning är den om möjligt ännu mindre då de hundar som registreras och därefter ingår i avel är nära besläktade, oavsett om de är födda i Sverige eller importerade. Även om stamtavlornas inavelsgrad kan visa lågt släktskap visar DNA-tester⁶ att rasen i genomsnitt har 27–28% genetisk inavelsgrad⁷. Sedan år 2016 har i tillägg den stamtavleberäknade inavelsgraden stigit. Generellt så ingår ett fåtal hundar i avel, de debuterar i avel i tidig ålder och de är nära besläktade.

Populationsstorlek, registreringssiffror

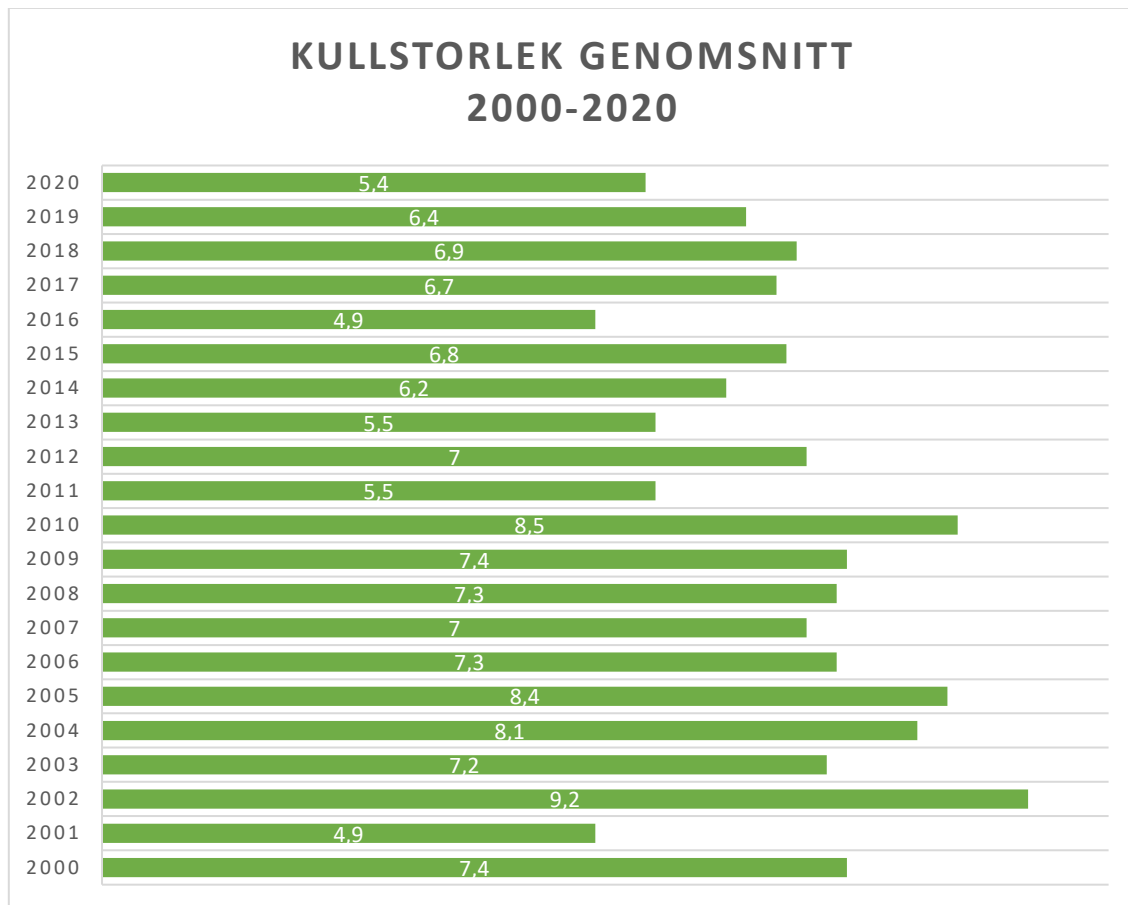

⁶ DNA-testerna som det refereras till i dokumentet är utförda av företaget Embark.
<http://www.embarkvet.com>

⁷ Se bilaga **Stamtavlor och DNA**.

Totalt har det registrerats 2405 vita herdar mellan år 2000–2020.

Genomsnittlig kullstorlek

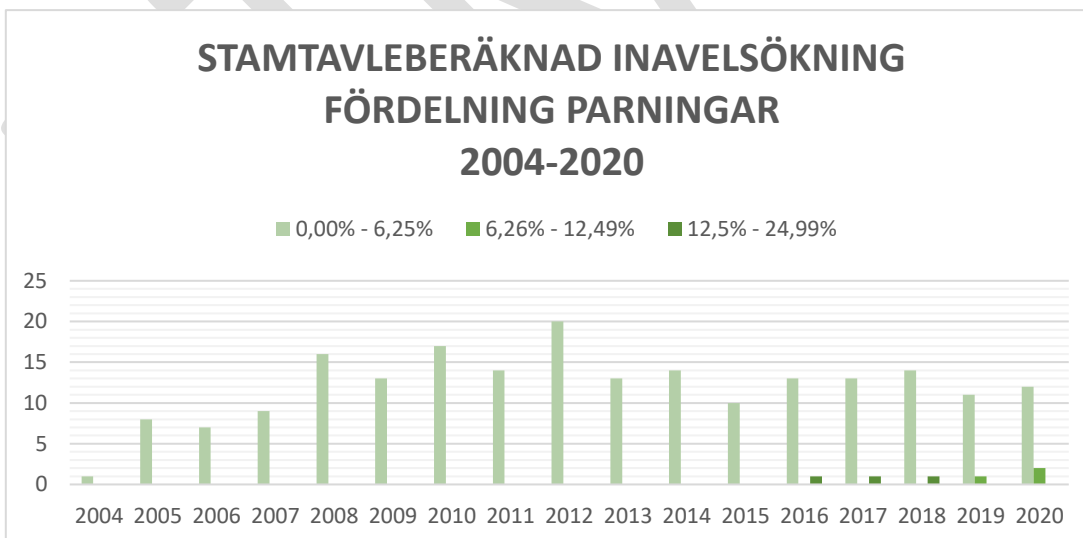
Kullstorleken har minskat sedan registreringen påbörjades. Mellan åren 2000–2010 låg kullstorleken på ett genomsnitt på 7,5 valpar jämfört med kullstorleken åren 2011–2020 då genomsnittet hamnade på 6,1 valpar. I genomsnitt 1,4 valpar (**20%**) färre per kull är en relativt markant nedgång i kullstorleken.

Mellan 2010–2020 registrerades 162 kullar vilket ger ett genomsnitt på 14,7 kullar per år under den tidsperioden. Antal kullar har över tid varit stabilt.

Inavelsökning och inavelsgrad

I en ras med stängd stambok kan inaveln aldrig minska. Det är därför viktigt att försöka hålla **inavelsökningen** (också kallat *inavelstrenden*) så minimal som möjligt. **Inavelsgraden** som anges i hundarnas stamtavla är en sannolikhetsberäkning som anger hur stor del av avkommans alleler som kan ha blivit dubblerade genom föräldrarnas nedärvda gener, beräknat i fem generationer. Rasens genomsnittliga inavelsökning beräknad över fem generationer har ökat sedan 2016.

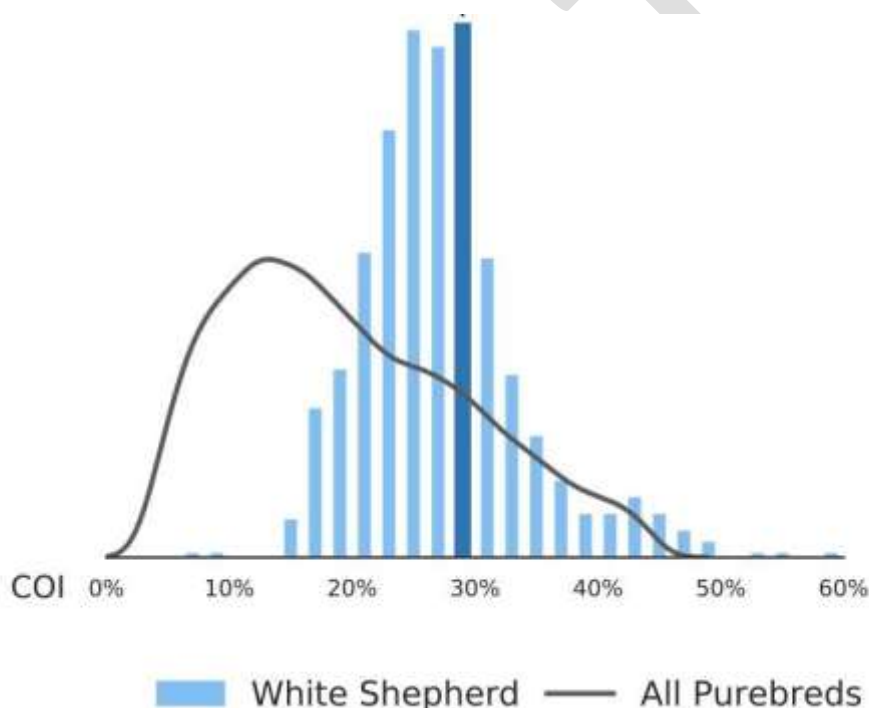
Anledningen till ökningen kan bero på ett flertal faktorer; dels på att stamtavlorna inte är kompletta, det vill säga fem generationer, under de tidigare åren i statistiken, dels kan ökning bero på det hälsoprogram som infördes under 2017⁸. En annan orsak skulle kunna vara bristen på avelsdjur vilket föranlett att hundar som är nära besläktade enligt stamtavlan använts trots en högre inavelsgrad. Det går heller inte att bortse från att pandemin kan ha bidragit till att inavelsgraden har varit hög under sista året i statistiken.

⁸ Under 2017 infördes index vilket innebär att man, förutom individens eget röntgenresultat för HD/ED, även tar hänsyn till släktingars resultat för att skatta hundens nedärvningsförmåga avseende dessa egenskaper. Indexet infördes först som krav vilket innebar att föräldradjur tillsammans var tvungna att ha ett preliminärt kullindex över 100 för att få paras. Kravet gjordes om till rekommendation och idag försöker uppfödarna att efter bästa förmåga efterleva detta, vilket kan ha resulterat i att kullindex prioriterats före till exempel kullens inavelsgrad vid planeringen av en kull.

Genetisk inavelsgrad

Bortsett från att beräkna inavelsgraden över fem generationer finns det idag DNA-tester som visar hundens **genetiska inavelsgrad**, det vill säga den faktiska inavelsgraden som varje enskild hund har. Våra hundars gener nedärvs inte enbart i fem generationer utan i en oändligt mycket längre tid än så. Dagens genetiska inavelsgrad⁹ hos den vita herdehunden ligger mycket högt. Ett genomsnitt för ett antal testade hundar¹⁰ visar att den genetiska inavelsgraden är 27-28%. Det är högre än vad en far-dotter eller helsyskonparning skulle ge i en stamtavleberäknad inavelsökning¹¹.

”Parning mellan besläktade individer ökar inte bara risken för att recessiva defektanlag ska dubblas. Åtskilliga studier visar att inavel också har en negativ inverkan på egenskaper som är förknippade med reproduktion och överlevnad, så kallade fitness-egenskaper. Det begrepp som används för att beskriva denna påverkan är inavelsdepression. Något som bland annat kan ta sig uttryck i minskad fruktsamhet hos föräldradjuren eller försämrade tillväxt och livskraft hos avkomman. Sett till en hundras som helhet är en konsekvens av att vissa genvarianter dubblas och blir vanligare i populationen, att andra i sin tur blir ovanliga eller rentav går förlorade. Inavel reducerar på det här sättet den

⁹ Embarks diagram över den genetiska inavelsgraden hos samtliga renrasiga hundar svart linje, och hos alla som har DNA som vit herdehund i blått (mörkblå stapel visar en enskild individs resultat). Diagrammet visar hur det ser ut i november 2021. Grafen kan komma att ändras då fler hundar testas.

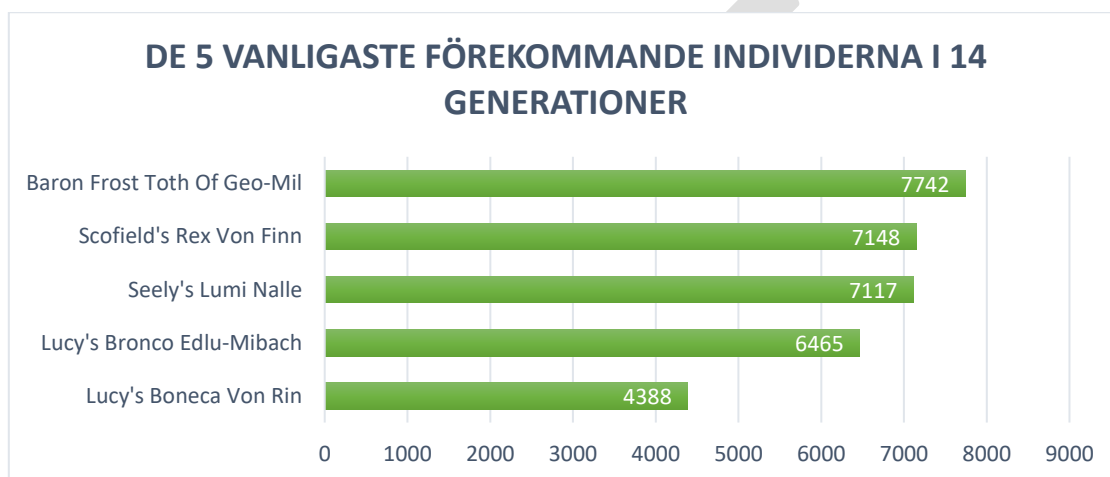
¹⁰ Se bilaga **Stamtavlor och DNA**.

¹¹ Enligt Wright's system som används av SKK ger en far-dotter eller helsyskonparning 25% inavelsgrad i stamtavlan.

genetiska variationen i rasen och undergräver möjligheterna till en långsiktigt hållbar utveckling.”¹²

Kullarna från 2020 i 14 generationer

Samtliga kullar födda under 2020 har av Vit herdehundklubb kartlagts i 14 generationer¹³. Kartläggningen visar att samtliga kullar (oavsett stamtavlans beräknade inavelgrad för varje enskild kull) har i det närmaste identiska stamtavlor om man ser bortom 5–7 generationer.

Ovanstående tabell visar de fem hundarna som förekommer flest antal gånger i 14 generationer sett till samtliga kullar födda under 2020 i Sverige. I de 12 kartlagda kullarna är 50% av föräldrarna import. Totalt har Baron Frost Toth Of Geo-Mil upprepats minst 7742 gånger i den svenska populationen, Scofield's Rex Von Finn har upprepats minst 7148, Seely's Lumi Nalle har upprepats minst 7117 gånger, Lucy's Bronco Edlu-Mibach har upprepats minst 6465 gånger och Lucy's Boneca Von Rin har upprepats minst 4388 gånger i den svenska populationen under 2020.

I och med att stamtavlor enbart beräknas i fem generationer förblir denna inavel ”osynlig”. Generellt är de svenska uppfödarna av vit herdehund duktiga på att importera hundar för att på så sätt försöka vidga avelsbasen, men då stamtavlorna enbart visar ett fåtal generationer importeras hundar som är nära besläktade med de hundar som redan finns här. Den genetiska inavelsgraden ökar således, även om den stamtavleberäknade inavelsökningen kan se ut att vara låg eller 0,0% i många kombinationer.

Även om stamtavlornas inavelsgrad är ”osynlig” har denna problematik konstaterats tidigare i de utvärderingar som gjorts av RAS 2006 samt även av andra klubbar. Den norska rasklubben Hvit Gjeterhundklubb konstaterade i sin

¹² <https://www.sk.se/sv/uppfodning/avel-och-uppfodning/genetik-och-avel/inavel/>

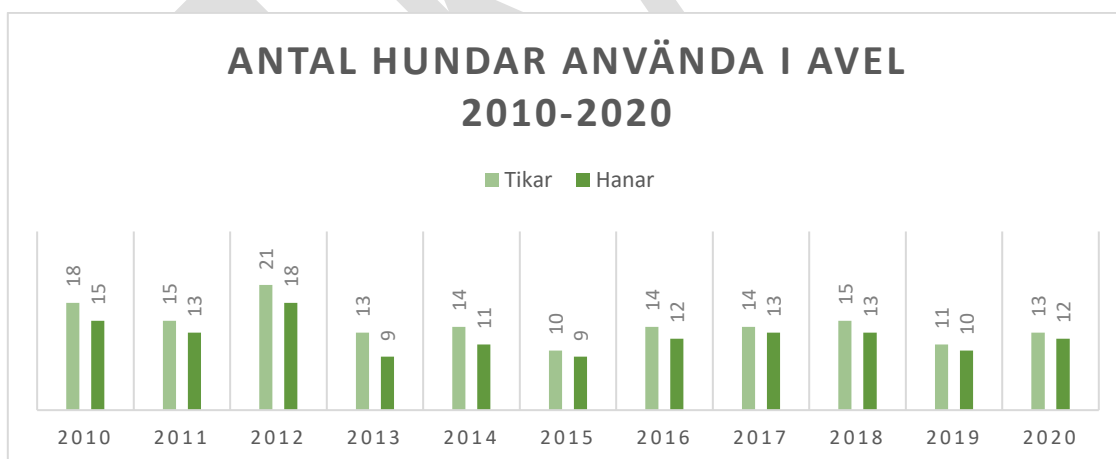
¹³ I vissa stamtavlor finns det begränsat med information eller information som inte verifierats av en FCI ansluten kennelklubb. Kartläggningen ska därför ses som en indikation.

RAS från 2013¹⁴ att de flesta hundar i Norge var nära besläktade med varandra och i 2015 skickade den holländska rasklubben ut ett brev¹⁵ till ett stort antal rasklubbar där de bad om hjälp med att arbeta för större genetisk variation.

Grundareffekten och flaskhalsar

Den höga genetiska inavelsgraden är inte unikt för den vita herdehunden, många av våra renrasiga hundar har idag en mycket hög inavelsgrad. Sannolikt har den vita herdehundens höga genetiska inavelsgrad skapats redan vid grundandet av schäfern. Samtliga nu levande schäfrar och därmed vita herdehundar härstammar från fyra individer, hanhunden Horac och tre tikar varav två var mor och dotter. Med stängda stamböcker kan inget nytt genetiskt material tillföras och detta innebär att den genetiska inavelsgraden i en ras med stängd stambok aldrig kan minska. Det vi ser i vår ras idag är det som kallas för "founders effect" eller grundareffekten.¹⁶ I tillägg till "founders effect" har den vita herdehunden genomgått ett flertal så kallade "flaskhalsar"¹⁷. En känd flaskhals som påverkat många raser var världskrigen, en annan flaskhals som påverkat just den vit herdehund var att denna skiljdes ut från schäfern.

Avelsdjuren och deras ålder, avkommor och barnbarn

Under tidperioden 2010–2020 har det registrerats totalt 1190 vita herdar i Sverige (varav 135 hundar är importerade). Under samma tidsperiod har totalt 86 tikar

¹⁴ Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for Hvit Gjetterhund 2013: "Bevare og avle bevisst mot en bredere genpool må være høyest prioritet for å sikre rasens fremtid."

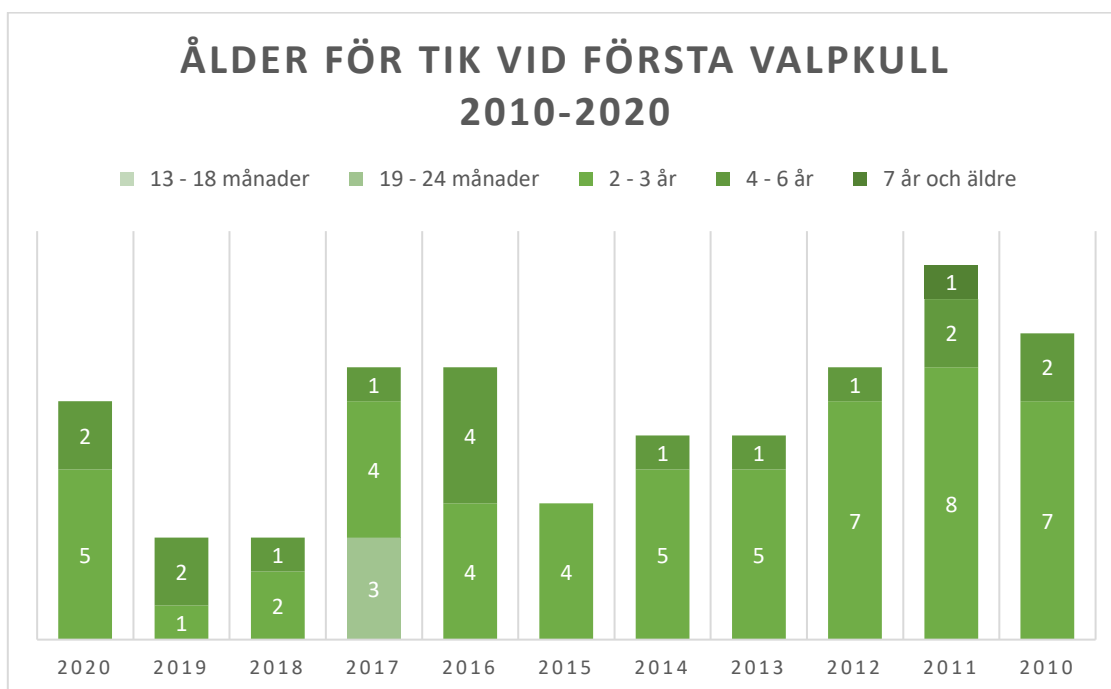
¹⁵ Brev från 2015, RZWH (Holländska rasklubben): "unfortunately our conclusion is that the genetic relationship within our breed is rather alarming and we have to express that in the near future (maybe even within 10 years) we foresee serious problems for the White Swiss Shepherd."

¹⁶ Ett fenomen som uppträder när en liten grupp inom en population förvandlas till en isolerad enhet (grundargrupp). Undergruppens genpool innehåller bara en bråkdel av den ursprungliga populationens genetiska mångfald, vilket leder till ökad förekomst av vissa sjukdomar i gruppen, särskilt sådana som är autosomt recessiva. <https://mesh.kib.ki.se/term/D018703/founder-effect>

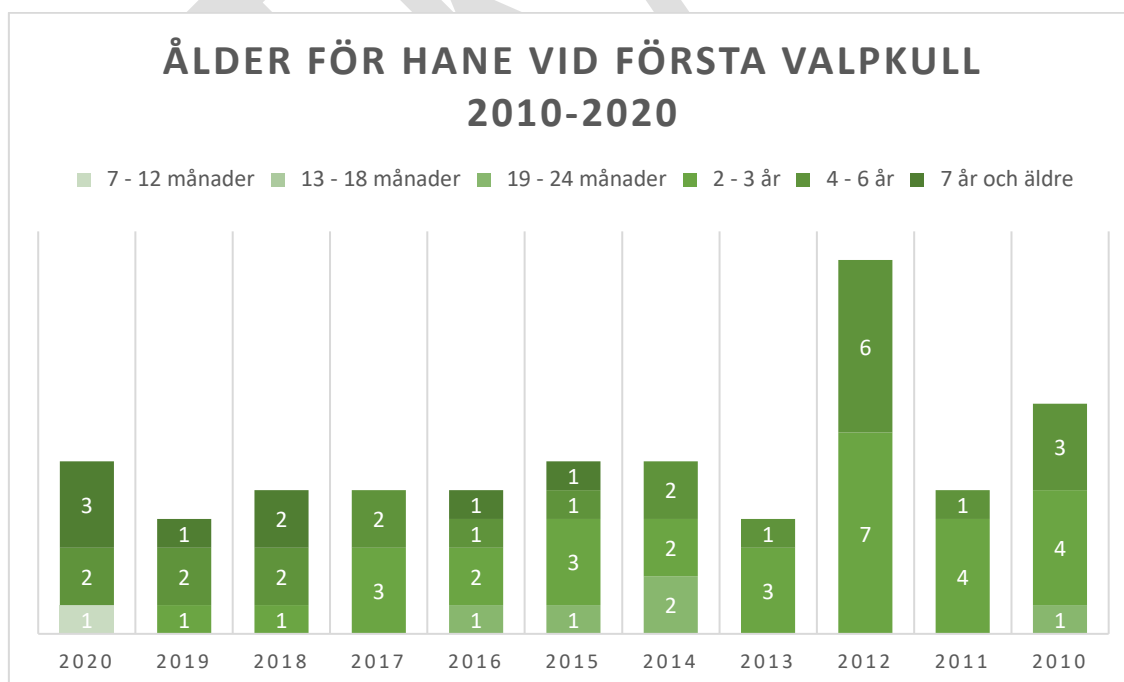
¹⁷ Flaskhals – en drastisk reduktion av en populationsstorlek som medför att den genetiska variationen minskar kraftigt genom att endast ett fåtal individer används i avel.

<https://www.skk.se/sv/uppfoeding/avel-och-uppfoeding/genetik-och-avel/hundavel-ny-bok/ordlista-avel-och-genetik/>

använts i avel. Motsvarande siffra för hanarna är 85. Detta innebär att 171 hundar, av totalt 1190 registrerade hundar har använts i avel under 2010–2020.

Under tidsperioden 2010–2020 debuterar 71% av tikarna i avel i en ålder av 2–3 år. Under tidsperioden 2000–2009 debuterade 64% av tikarna i en ålder av 2–3 år. Användningen av unga tikar har alltså ökat under de senaste 10 åren.

Användningen av hanar inom åldersspannet 2–3 år utgör mer än hälften av de hanar som debuterar inom avel (53%) i tidsperioden 2010–2020. Under

tidsperioden 2000–2009 debuterade 53% av hanarna i en ålder av 2–3 år. Användningen av unga hanar är alltså konstant.

För mer information avseende vilka individer det är som har 25 svenskfödda valpar eller fler samt vilka individer som har 40 svenskfödda barnbarn eller fler, vänligen se Bilaga 1 Diagram och tabeller.

Mål avseende population/avelsstruktur/användning av avelsdjur

Populationen av vit herdehund är liten och få går i avel. Avelsdebuten görs i tillägg relativt tidigt av merparten av hundarna. Detta kan medföra att sjukdomar som uppträder senare i livet hos en hund kan föras vidare då hundarna redan använts i avel i ung ålder. För en långsiktig och hållbar avel är det fördelaktigt om hundarna uppnår en högre ålder innan de debuterar i avel, i tillägg till att de avkommor som hundarna får utvärderas noggrant innan hundarna återigen går i avel. Med äldre debuterande avelsdjur och fler utvärderade avkommor skulle sannolikt antalet valpar efter varje enskild hund minska, vilket skulle gagna den genetiska variationen och därmed populationen i stort. Skulle fler hundar användas i avel skulle den existerande genetiska variationen kunna bevaras i större grad. För att vårda populationen måste uppfödarna hålla en dialog med varandra samt ges möjlighet att införliva nytt genetiskt material till populationen. Genom tydliga riktlinjer önskar Vit herdehundklubb att utvecklingen ska gå mot att fler hundar inkluderas i avel och att nytt genetiskt material ska kunna tillföras. Populationen behöver en större genetisk variation.

Kortsiktiga mål (5 år)

- Möjliggöra inmönstring av nytt genetiskt material i samarbete med SBK/SKK.
- Öka antalet tikar som används i avel från dagens 7% till 10%.
- Öka antalet hanar som används i avel från dagens 7% till 10%
- Öka kunskapen avseende hur DNA-matchning kan användas i avelsarbetet¹⁸.
- Minska den stamtavleberäknade inavelsökningen för populationen i genomsnitt till maximalt 0,5%
- Skapa förståelse för att en enskild tik, utifrån rådande population inte bör lämna efter sig mer än **max** 25 valpar alternativt **max** 4 kullar under hela sin livstid¹⁹.
- Skapa förståelse för att en enskild hane, utifrån rådande population inte bör lämna efter sig mer än **max** 25 valpar alternativt **max** 4 kullar under hela sin livstid.

¹⁸ Vit herdehundklubb ska vara behjälplig med att hänvisa till vart hundars DNA kan matchas.

¹⁹ Enligt SKKs grundregler får en tik inte ha fler än 5 kullar. Detta innebär inte att en tik **ska** ha fem kullar.

Strategi, kortsiktig (5 år)

- Vit herdehundklubb ska tillsätta en arbetsgrupp som arbetar för att möjliggöra inmönstring av nytt genetiskt material i samarbete med SBK/SKK.
- Vit herdehundklubb ska kontinuerligt utbilda uppfödarna angående hur användningen av DNA-matchning kan vara till hjälp i avelsarbetet.
- Vit herdehundklubb ska publicera samtliga kullar som registreras i SKK på hemsidan med information om kullen följer RAS eller inte.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar som överstiger 0,0% i stamtavleberäknad inavelskoefficient.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till upprepade kombinationer.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar vars föräldrar har fler än 18 valpar sedan innan²⁰.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar vars föräldradjur är yngre än 24 månader vid parningen.

Långsiktiga mål (10–15 år)

- 20–30% av alla tikar används i avel.
- 20–30% av alla hanar används i avel.
- Den stamtavleberäknad inavelsökning används inte längre utan DNA ligger till grund för inavelsberäkningen.
- Inmönstring av nytt genetiskt material är en naturlig del av avelsarbetet och betraktas som en resurs.

Strategi, långsiktig (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska informera samtliga uppfödare om riskerna med inavel och förlust av genetisk variation.
- Vit herdehundklubb ska fortsätta att informera uppfödare och hundägare om vikten av att låta ett större antal individer ingå i avelsarbetet.
- Vit herdehundklubb ska säkerställa att nytt genetiskt material kan inkluderas över tid.
- Vit herdehundklubb ska främja internationellt samarbete.

Hälsa

Vit herdehund anses vara en relativt frisk och sund ras utan exteriöra överdrifter som finns i andra raser (till exempel brakycefala/kortnosiga hundar eller andra överdrifter) som kan äventyra hundarnas hälsa. De hälsoreultat som är kopplade till hundarnas fysiska hälsa som registreras i SKK:s databas är höftledsröntgen, armbågsröntgen, samt resultat av ögonlysning. Vit herdehundklubb har med hjälp

²⁰ Det nuvarande genomsnittet för antal valpar per kull ligger på 6,1 valpar. En hund som har 18 valpar eller fler innan den får en ny kull kan få fler än 25 valpar. (18 + 6,1 = 24,1)

av SBK inhämtat information avseende rasens hälsa genom en hälsoenkät. Enkäten besvarades av ett relativt stort antal hundägare och ger således en ganska god inblick i rasens nuvarande hälsa²¹.

Försäkringsbolaget Agria är en av de största aktörerna på marknaden för hundförsäkringar i Sverige. De tar regelbundet fram statistik om skadefrekvens, skadeorsak, avlivningsorsak och mycket mer²². Det finns dock ett antal parametrar i Agrias statistik som kan ge en felaktig eller mindre komplett beskrivning av den vita herdehundens hälsa. Enligt hälsoenkäten är 36% av de vita herdarna försäkrad hos Agria. Veterinärbesök som inte kommer upp i kostnader som överstiger självriskan faller också bort från Agrias statistik. Problem som är relaterade till mentalitet täcks inte av försäkringen och syns därmed inte heller. För att få en så helhetlig bild som möjligt över vit herdehunds hälsa har därför Agrias information kompletterats med information från den finska kennelklubbens databas Koiranet²³ samt hälsoenkäten²⁴. I Koiranet registreras förvisso enbart data kopplad till den finska populationen men med hänvisning till rasens begränsade genetiska population är de finska hundarna²⁵ mycket nära besläktade med våra svenska hundar.

De fem främsta dödsorsaker²⁶

1. Cancer (genomsnittlig livslängd 8 år 11 månader. 18%)
2. Ålderdom (genomsnittlig livslängd 12 år 1 månad. 18%)
3. Ospecificerad dödsorsak (genomsnittlig livslängd 7 år 11 månader. 11%)
4. Skelett- eller ledsjukdom (genomsnittlig livslängd 7 år. 10%)
5. Ryggsjukdom (genomsnittlig livslängd 8 år. 7%)

De fem främsta orsakerna till veterinärbesök²⁷

1. Rörelseapparaten
2. Skada
3. Mage/tarm
4. Hud
5. Cancer

²¹ Bilaga 3 **Hälsoenkät 2021**.

²² Vit Herdehund Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011-2016

²³ <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

²⁴ Bilaga 3 **Hälsoenkät 2021**.

²⁵ 2021-08-18 innehåller dödsorsaksstatistiken 602 hundar i finska Koiranet.

²⁶ <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

²⁷ Vit Herdehund Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011-2016

Då det saknas statistik över ett antal av de ovanstående sjukdomarna får dess punkter ses som indikationer.

Höftledsdysplasi

Höftledsdysplasi (HD) är en felaktig utveckling av höftleden och en relativt vanlig skelettrubbning hos många hundraser. Gradering av höftledsstatus sker enligt normer fastställda av FCI. Lederna graderas i 5 grupper:

A - normala höftleder

B - normala höftleder

C - lindrig dysplasi

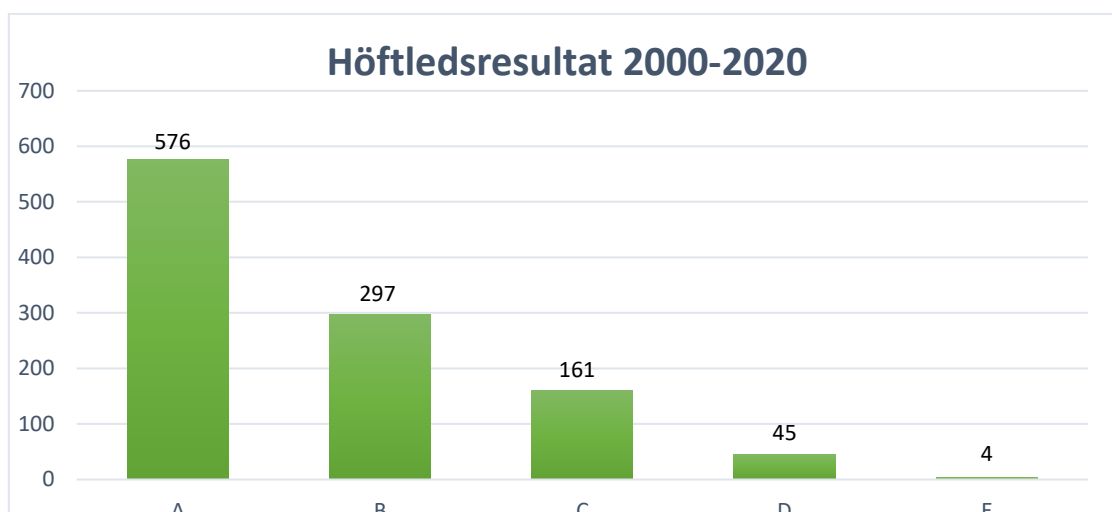
D - måttlig dysplasi

E - höggradig dysplasi

Enligt det hälsoprogram som gäller för vit herdehund får avkommor efter föräldradjur som inte har känd höftledsstatus inte registreras. Sedan 2017 görs det beräkning av HD-index och SKK:s rekommendation är att föräldradjurens genomsnittliga HD-index vid parningstillfället är större än 100. Hund med höftledsstatus D eller E får inte användas oavsett HD-index.

Sedan år 2000 har det registrerats 1083 höftledsresultat i SKK:s avelsdatabas, av dessa resultat har 53% HD A, 27% HD B, 14% HD C, 4% HD D och 0,3% har HD E. Eftersom HD A och HD B räknas som normala höftleder har 80% av de vita herdehundarna över tid haft så kallat "fria höfter".

Under tidsperioden 2010–2020 registrerades 638 av de totala 1083 resultaten i avelsdatabasen. Utvecklingen av normala höftleder får anses som positiv då 58% av hundarna fick HD A och 25% av hundarna fick HD B jämfört med 2000–2009 då 46% av hundarna fick HD A och 31% av hundarna fick HD B. Vit herdehund har därmed gått från att ha 77% "fria höfter" (HD A och HD B) till att ha 83% "fria höfter" under den senare tidsperioden.

Den genomsnittliga åldern för röntgen har i tidsperioden 2000–2019 varit 18,7 månader. Det kan skönjas en trend att röntgen utförs vid yngre ålder i tidsperioden 2000–2010 då snittåldern för röntgen var 19,4 månader jämfört med 2011–2019 då den sjunkit till 17,8 månader.

Antal röntgade hundar ligger under tidsperioden 2000–2020 på 57%. Delas denna tidsperiod mellan 2000–2010 och 2011–2020 framkommer en tydlig positiv utveckling. Under den första tidsperioden röntgades 52% och under den senare tidsperioden röntgades 62%.

Då höftledsindex infördes år 2017, först som krav sedermera omgjort till rekommendation, är det för tidigt att utvärdera eventuella förändringar avseende höftledshälsan vid tidpunkten för skrivandet av denna RAS. En trend kan eventuellt vara att ålder för röntgen sjunker då genomsnittet för röntgen gjordes vid 16 månader under 2018–2019.

Armbågsledsdysplasi

Armbågsledsdysplasi (ED) innebär en onormal utveckling av armbågsleden och förkortas ED efter den engelska benämningen elbow dysplasia.

Vid SKK:s granskning av röntgenbilder graderas armbågsledsartros enligt följande skala, som också används internationellt:

- 0** - inga påvisbara förändringar
- I** - lindriga benpålagringar, upp till 2 mm
- II** - måttliga benpålagringar, 2 - 5 mm
- III** - kraftiga benpålagringar, över 5 mm

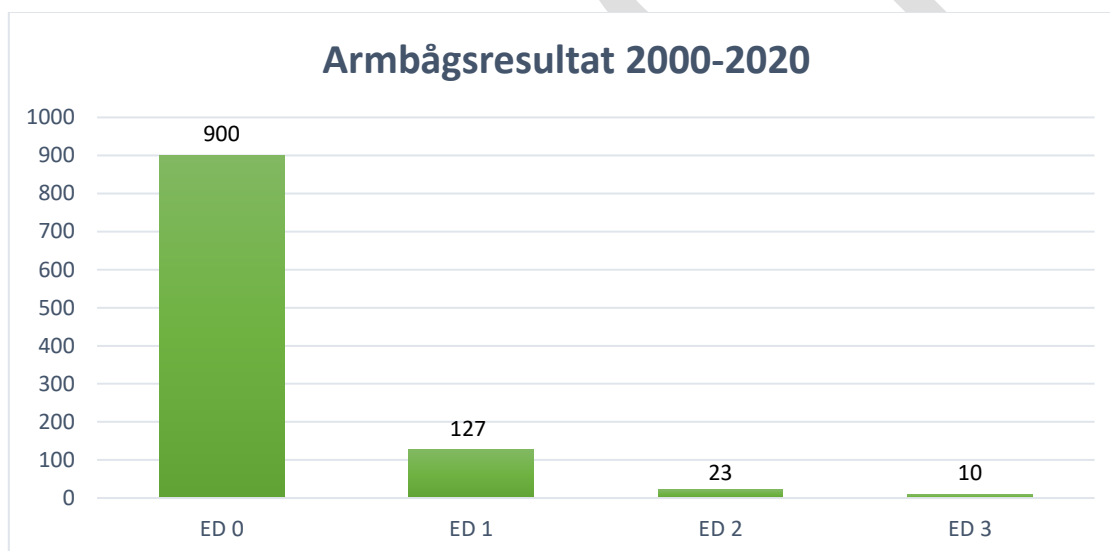
Avkommor efter vit herdehund får registreras även om föräldradjuren inte har känd armbågsstatus. Vit herdehundklubb uppmanar dock till att enbart använda hundar med ED 0 i avel sedan många år tillbaka. Om en enskild hund kan tänkas

tillföra rasen genetisk variation kan den användas i avel trots ED1. Hundar som har ED 2 eller ED 3 får aldrig användas.

Sedan år 2000 har det registrerats 1060 armbågsresultat i SKK:s avelsdatabas, av dessa resultat har 85% ED 0, 12% ED 1, 2% ED 2, och 1% ED 3.

Under tidsperioden 2010–2020 registrerades 633 av de totala 1060 resultaten i avelsdatabasen. Utvecklingen av "fria armbågar", det vill säga ED 0 får anses vara negativ då 83% av hundarna fick ED 0 under denna period jämfört med 2000–2009 då 86% av hundarna fick ED 0.

Antal röntgade hundar ligger under tidsperioden 2000–2020 på 56%. Delas denna tidsperiod mellan 2000–2010 och 2011–2020 framkommer en positiv utveckling. Under den första tidsperioden röntgades 50% och under den senare tidsperioden röntgades 62%. Den genomsnittliga åldern för röntgen av armbågar är samma som för höftledsröntgen, det vill säga under tidsperioden 2000–2019 har 18,7 månader varit genomsnittsålder.

Då armbågsindex infördes som avelsverktyg år 2017 är det för tidigt att utvärdera eventuella förändringar avseende armbåghälsan vid tidpunkten för skrivandet av denna RAS. En trend kan eventuellt vara att ålder för röntgen sjunker då genomsnittet för röntgen gjordes vid 16 månader under 2018–2019.

Övrig information angående leder

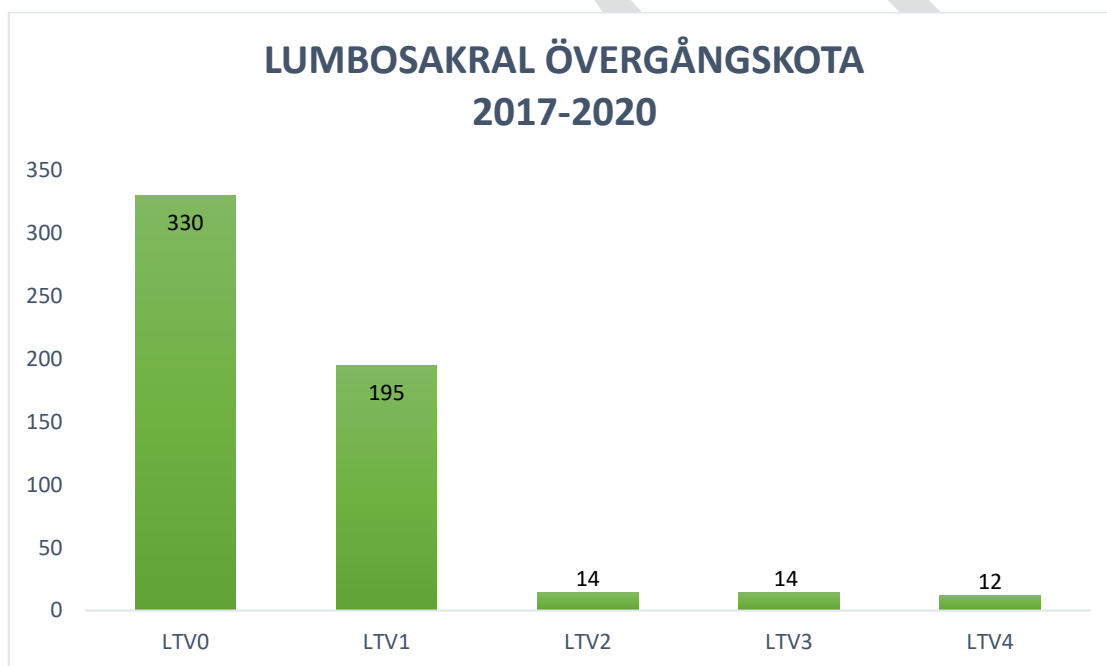
I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har din hund haft problem med skelett och/eller leder?* 77 (27%) svarade ja, 212 (73%) svarade nej. 128 valde att inte besvara denna fråga. Panosteit, artros och spondylos tycks vara de främsta orsakerna till problem med skelett/leder och därefter skador efter trauman och höftledsfel och/eller armbågsdysplasi.

Ryggsjukdomar

Sett till Agrias statistik finns det inte tillräckligt med data för att kunna slå fast att ryggsjukdomar är ett utbrett problem inom rasen. Det finns inte heller någon statistik i SKK:s avelsdatabas över ryggsjukdomar. Vit herdehundklubb har idag inga krav om röntgen av rygg för avelsdjur. I vårt grannland Finland finns krav om röntgen av rygg hos hundar som ska gå i avel och även tillgänglig statistik.

Lumbosakral övergångskota (LTV)

Lumbosakrala övergångskotor (lumbosacral transitional vertebra, LTV) är vanligt förekommande och ses på ett flertal hundraser. LTV predisponerar för utvecklandet av degenerativa förändringar i övergången länd/korsrygg och är en vanlig orsak till cauda equina symtom framför allt på schäfer. Tillståndet anses ärftligt, hundar med en lumbosakral övergångskota löper 8 gånger högre risk att drabbas av problem i lumbosakralområdet än hundar utan övergångskota.²⁸

Ovanstående tabell visar förekomsten av lumbosakral övergångskota i den finska populationen.²⁹ Graderingen görs enligt följande:

LTV0 - Inga förändringar

LTV1 - Korsbenets mittkam (S1–S2) delad eller annan uppbyggnad som avviker en aning från det normala

LTV2 - Symmetrisk övergångskota

²⁸ <https://www.neurovet.se/kotanomali>

²⁹ 2021-08-19 <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

LTV3 - Osymmetrisk övergångskota

LTV4 - 6 eller 8 ländkotor

Av 565 röntgenresultat framkommer det att 58% av de finska hundarna har LTV0, det vill säga ingen förändring och 34% har mindre avvikelser. 2,4% har LTV2, 2,4% har LTV3 och 2,1% har LTV4. Skulle vi ha liknande undersökningar i Sverige finns det anledning att anta att även vår population skulle ha en relativt liknande statistik, kanske aningen sämre då uppfödarna inte kunnat selektera i aveln på denna punkt.

Spondylos

Spondylos orsakas av att rörligheten mellan två ryggkotor ökar och med tiden så bildas bryggor mellan dem. Enligt den finska statistiken³⁰ som bygger på 508 röntgenresultat så är 89% av de undersökta hundarna fria från spondylos. 7% har lindrig spondylos och strax över 2% har tydlig spondylos. Utifrån svaren i hälsoenkäten finns det anledning att anta att vår population liknar den finska populationen när det kommer till spondylos.

Vertebral Anomaly

Röntgen avseende ryggkotornas deformitet utförs också i vårt grannland Finland och graderingen görs enligt följande:

VA0 - Inga förändringar (normal)

VA1 - 1-2 deformerade kotor (lindrig)

VA2 - 3-4 deformerade kotor (tydlig)

VA3 - 5-9 deformerade kotor (medelsvår)

VA4 - 10 eller fler deformerade kotor (svår)

Av totalt 418 röntgenresultat³¹ har närmare 98% av hundarna fått diagnosen VA0 och 2% har VA1. Igen finns det anledning att anta att den svenska populationen skulle fått en liknande statistik om detta registrerades officiellt.

Ögon och öron

Det tidigaste resultatet av ögonundersökning som finns registrerat i SKK:s avelsdata är daterat till 2004. Sedan den undersökningen har ytterligare 32 undersökningar gjorts och 1 hund har diagnostiserats med ärftlig katarakt, 1 med corneadystrofi och 2 hundar med pannus. Det är för lite data för att kunna slå fast att just ögonrelaterade sjukdomar skulle vara ett problem inom den svenska populationen. Fyra hundar av totalt 33 undersökta utgör dock 12% vilket är en siffra som kan anses något hög. I Finland är det krav om ögonundersökning av de

³⁰ 2021-08-19 <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

³¹ 2021-08-19 <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

hundar som går i avel. Mellan åren 2010–2019 har 2724 ögonundersökningar genomförts och 15% av hundarna har diagnostiserats med en ögonsjukdom/ögonförändring.³²

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har din hund haft ögonproblem?* 24 (8%) svarade ja, 267 (92%) svarade nej. 126 valde att inte besvara denna fråga. Vanligast åkomma bland de som svarat ja är rinniga ögon/ögoninflammation och pannus.

Vad det gäller öronen hos vit herdehund finns det ingen statistik att tillgå, däremot framkommer det att det finns ett antal hundar som har problem med öronen.

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har din hund haft problem med öronen?* 40 (14%) svarade ja, 249 (86%) svarade nej. 128 valde att inte besvara denna fråga. Främsta orsaken som anges är öroninflammationer (vissa ständigt återkommande), klåda och svampinfektioner. Klådan kopplas i flera av fallen till allergier.

Hud

Klåda hos hund kan bero på olika saker och visa sig på olika sätt. Orsakerna till klåda kan delas in i fyra grupper; parasiter, infektioner, allergier och övriga orsaker. Hudproblem är en av de fem vanligaste orsakerna till veterinärbesök för vit herdehund enligt Agrias statistik.

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har din hund haft hudproblem eller klåda?* 103 (34%) svarade ja, 198 (66%) svarade nej. 116 valde att inte besvara denna fråga. De främsta orsakerna som uppges är allergier och eksem.

Mage och tarm

I hundens magtarmkanal finns tarmfloran som uppfyller många funktioner, bland annat tillverkningen av näringsämnen som vitaminer och fettsyror. Närmare 90% av hundens immunförsvar är samlat i tarmkanalen och skyddar mot hunden mot sjukdomsframkallande bakterier och virus som hunden utsätts för under livets gång. Mage-tarmfunktionen är viktig då den kan påverka hela hundens kropp och mående. Hos vit herdehund är problem med mage och tarm en av de 5 främsta anledningarna till veterinärbesök.

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har din hund haft matsmältnings- och/eller tarmproblem?* 62 (21%) svarade ja, 236 (79%) svarade nej. 119 valde att inte besvara denna fråga. Vanligast bland svaren är att hunden får diarré på grund av överkänslighet/allergi mot ett bestämt protein/proteiner, några hundar har haft inflammation i bukspottskörteln, några har drabbats av Giardia och några har på grund av medicinering fått problem med magen.

Sterilisering/kastrering

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Är din hund steriliserad/kastrerad?* 82 (25%) svarade ja, 246 (75%) svarade nej. 89 valde att inte besvara denna fråga.

³² 2021-08-19 <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

Anledningen till sterilisering/kastrering anges främst att vara livmodersinflammation, beteenderelaterade orsaker, kryptorkism samt krav från hunddagis.

Kryptorkism

I hälsoenkäten ställdes frågan: Hanars testikelstatus. 129 (84%) uppgav att hanhunden hade/har två normalt belägna testiklar. 24 (6%) uppgav att hanhunden hade/har en eller två inte normalt belägna testiklar. 264 valde att inte besvara denna fråga.

Reproduktionsproblem

Då ingen statistik finns över de problem som anses höra till reproduktion är det inte möjligt att beskriva detta på ett tillförlitligt sätt. I de allra flesta fall kan den vita herdehunden förmera sig genom en normal parning och en normal förlossning. Svårigheter att föröka sig genom naturlig parning genom att hanen och/eller tiken inte har tillräcklig könsdrift eller förmåga förekommer men är inte kartlagd. Tikar som "går tomma", det vill säga inte blir dräktiga trots en normal parning förekommer också, men inte heller det finns det någon statistik på. Tikar som är värksvaga eller på grund av andra anledningar inte kan föda normalt förekommer, likaså dödfödda eller livssvaga valpar. Den enda statistiken som finns på detta området är kullstorlek vilket vi ser en negativ utveckling av. Vid en studie³³ av rasen Golden Retriever slår forskarna fast att inavelsdepression leder till minskad kullstorlek, vilket skulle kunna vara en applicerbar förklaring på den minskade kullstorleken även hos vit herdehund.

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har du upplevt problem vid parning hos dina hundar?* 5 (2%) svarade ja, 64 (30%) svarade nej, 145 (68%) svarade vet ej/ingen uppfattning. 203 valde att inte besvara denna fråga. Det var en fråga som riktade sig specifikt till uppfödarna vilket förklarar den låga svarsfrekvensen. Främsta problemet som uppgetts i kommentarerna är låg könsdrift gällande både tik och hane.

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har du haft parad tik som gått tom?* 9 (5%) hade upplevt det 1 gång, 2 (1%) hade upplevt det 2 gånger, 69 (38%) svarade nej och 104 (57%) svarade vet ej/ingen uppfattning. 233 valde att inte besvara denna fråga.

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har du upplevt att din tik har haft förlossningskomplikationer?* 8 (4%) svarade ja, 58 (33%) svarade nej och 112 (63%) svarade vet ej/ingen uppfattning. 239 valde att inte besvara denna fråga. Främsta problemet som anges är värksvaghet och att en valp legat fel/alternativ varit död.

³³ <https://www.morrisanimalfoundation.org/article/inbreeding-depression-reduces-litter-sizes-golden-retrievers>

I hälsoenkäten ställdes frågan: Har du någon gång haft en tik som fött dödfödd/dödfödda valpar? 15 (9%) svarade ja, 147 (91%) svarade nej. 255 valde att inte besvara denna fråga. Några som svarat ja har kommenterat att det hänt mer än 1 gång.

Neurologiska problem

Neurologi innefattar sjukdomar i hjärnan, ryggmärgen och centrala nervsystemet. Epilepsi är en neurologisk defekt hos hund såväl som hos människan. Hos vissa raser vet man att epilepsi är ärftligt, precis som det finns ärftliga former av epilepsi hos människor. Denna sjukdom debuterar vanligen hos hundar som är 1–5 år gamla.³⁴ Förekomsten av epilepsi inom rasen har diskuterats bland uppfödare och hundägare, det finns dock ingen tillförlitlig statistik inom Sverige. I Finland har tre hundar (0,5%) av 602 dokumenterade dödsorsaker avlivats på grund av epilepsi. Om epilepsi är ärftligt hos vit herdehund kan den jämföras med schäfern i syfte att få fram mer data (då vit herdehund stammar direkt från schäferpopulationen). Enligt den finska statistiken som innehåller 8333 dokumenterade dödsorsaker hos schäfern så har 108 hundar avlivats på grund av neurologisk sjukdom varav 35 (0,4%) har haft konstaterad epilepsi.³⁵

I hälsoenkäten ställdes frågan: *Har din hund haft neurologiska problem?* 10 (3%) svarade ja, 278 (97%) svarade nej. 129 valde att inte besvara denna fråga.

Övriga sjukdomar/defekter

Sjukdomar/genetiska defekter som kan förekomma inom rasen³⁶ är:

- Multiple Drug Sensitivity (ABCB1)
- Hemophilia A (F8 Exon 11, Shepherd Variant 1)
- Hemophilia A (F8 Exon 1, Shepherd Variant 2)
- Canine Leukocyte Adhesion Deficiency Type III, CLADIII (FERMT3)
- Platelet factor X receptor deficiency, Scott Syndrome (TMEM16F)
- Day Blindness (CNGA3 Exon 7 German Shepherd Variant)
- Urate Kidney & Bladder Stones (SLC2A9)
- Anhidrotic Ectodermal Dysplasia (EDA Intron 8)
- Renal Cystadenocarcinoma and Nodular Dermatofibrosis (FLCN Exon 7)
- Mucopolysaccharidosis Type VII, Sly Syndrome, MPS VII (GUSB Exon 3)
- Degenerative Myelopathy, DM (SOD1A)

Idag finns det inga krav om tester för dessa sjukdomar och det finns heller inte någon statistik som visar hur vanligt förekommande det är. I ett flertal länder finns det krav om test av Multiple Drug Sensitivity och Degenerative Myelopathy innan hundarna får sättas i avel, ett krav som även Vit herdehundklubb hade fram till och med 2017 men som togs bort i samband med att höftledsindex infördes.

³⁴ <https://evidensia.se/djurvardguiden/epilepsi-hos-hund/>

³⁵ 2021-08-19 <https://jalostus.kennelliitto.fi/>

³⁶ Embark. Breed-Relevant Genetic Health Conditions

Mål avseende hälsa

Sett till att utvecklingen av höftledshälsan pekar i en positiv riktning finns det större anledning att bekymra sig om armbågshälsan då denna inte följer den positiva trenden. Det får anses vara alarmerande att så många hundar drabbas av cancer och sjukdomar som ger upphov till hudproblem. Även problemen med magetarmfunktion bör tas i beaktande i framtida avelsplanering. Rygghälsan samt förekomsten av ögonsjukdomar kan med fördel kartläggas ytterligare.

Kortsiktiga mål (5 år)

- Öka antalet röntgade hundar till 65%.
- Öka den genetiska variationen för att motverka cancer, allergier och andra ärftliga defekter som uppstår genom hög inavel.
- Öka kunskapen och förståelsen kring hundars ögonsjukdomar.
- Öka kunskapen och förståelsen kring hundarnas ryggradshälsa.

Strategi, kortsiktig (5 år)

- Vit herdehundklubb ska ordna så kallade valp-kit som varje uppfödare som står på uppfödarlistan kan skicka med sina valpköpare, i detta kittet ska det ingå information om vikten av att röntga hunden vid uppnådd ålder.
- Vit herdehundklubb ska i samarbete med SBK/SKK sträva efter att etablera en permanent möjlighet att kunna inmönstra nytt genetiskt material. Detta för att motverka cancer, allergier och andra ärftliga defekter som uppstår genom hög inavel. En långsiktig och hållbar avel får aldrig nedprioriteras.
- Vit herdehundklubb ska informera medlemmarna om att det behövs mer information angående den vita herdens ögonstatus och vidareförmedla information om möjligheten att ögonundersöka sin hund. Detta arbete ska fortgå kontinuerligt för att öka kunskapen och för att få en bättre översikt genom mer data.
- Vit herdehundklubb ska arbeta för att resultat av ryggundersökning blir tillgängligt i SKKs avelsdatas.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kullar vars föräldradjur har HD D eller E.
- Vit herdehundklubb kan ge valphänvisning om ett av föräldradjuret har HD C, under förutsättning att den specifika individen kan tillföra populationen genetisk variation³⁷.
- Vit herdehundklubb kan ge valphänvisning om ett av föräldradjuret har ED1, under förutsättning att den specifika individen kan tillföra populationen genetisk variation³⁸.

³⁷ För att en hund ska kunna anses tillföra genetisk variation ska den inte tidigare ha haft avkomor.

³⁸ För att en hund ska kunna anses tillföra genetisk variation ska den inte tidigare ha haft avkomor.

- Vit herdehundklubb ska ge valphänvisning till kullar vars föräldradjur inte är ögonlysta³⁹ men uppge detta i valphänvisningen.

Långsiktiga mål (10-15 år)

- Ha en jämn, hög nivå av hundar med utmärkt armbågshälsa och över tid ha minst 70% röntgade.
- Ha en jämn, hög nivå av hundar med utmärkt höftledshälsa och över tid ha minst 70% röntgade.
- Rasen har en stor genetisk variation som vårdas och bibehålls.
- Ha en god förståelse avseende förekomsten av ögonsjukdomar/ögonförändringar inom rasen.
- Rygghälsan kan beaktas i avelsarbetet då resultaten av ryggröntgen är tillgängliga i avelsdatabasen.

Strategi, långsiktig (10-15 år)

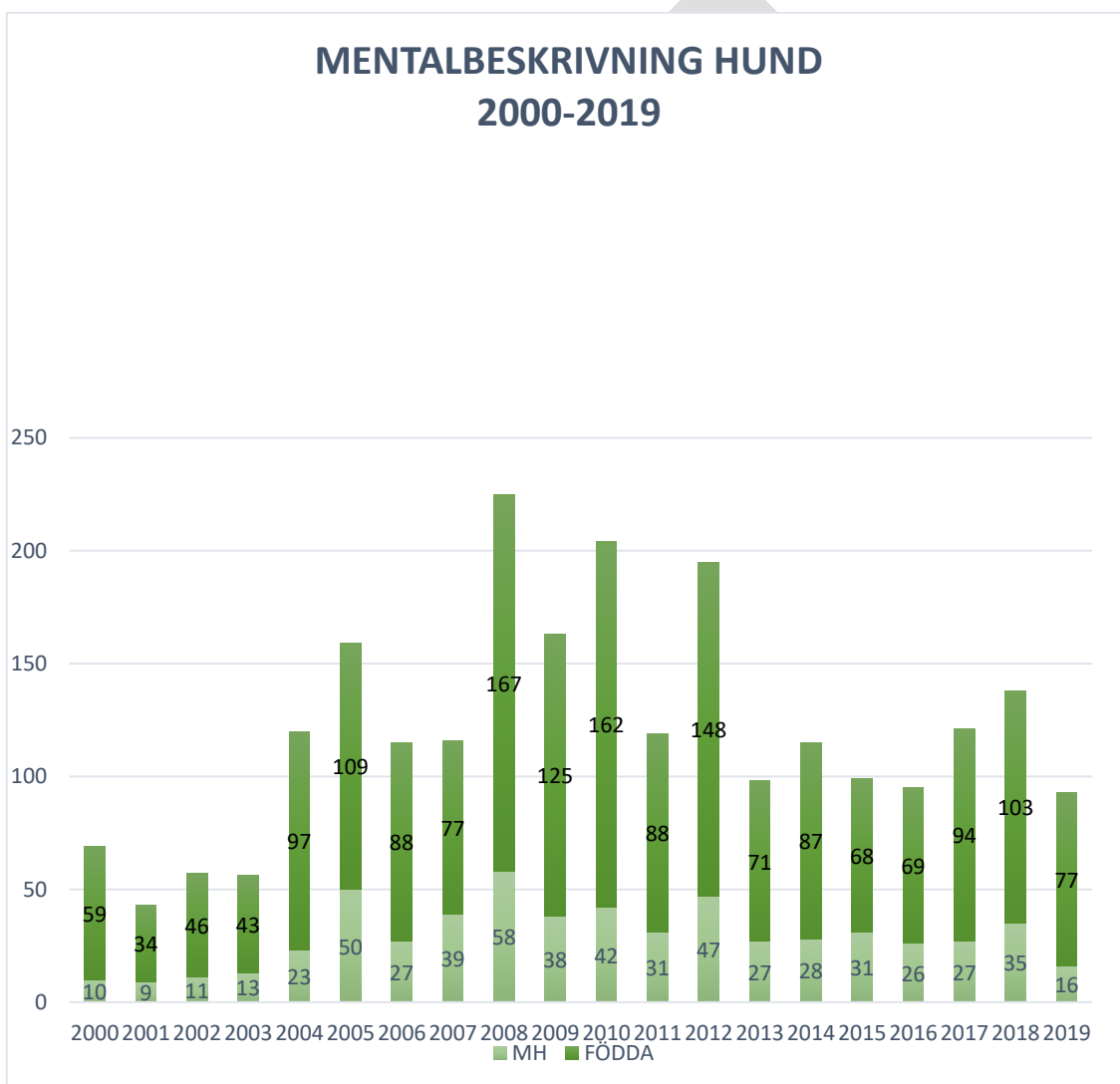
- Vit herdehundklubb ska uppmuntra till fortsatt arbete för att bibehålla och förbättra existerande led-hälsa.
- Vit herdehundklubb ska genom olika kampanjer öka incitamenten för att hundägare ska röntga sina hundar.
- Vit herdehundklubb ska främja och driva arbetet med att få en ökad genetisk variation och en minskad genetisk inavelsgrad genom samarbete med uppfödarna och andra länders rasklubbar. Information angående vikten av en stor genetisk variation och låg genetisk inavelsgrad ska pågå kontinuerligt.

³⁹ Ögonlysningen ska vara gjord inom 6 månaders tid innan parningen.

Mentalitet

Mentalbeskrivning Hund

Mellan år 2000–2019 står 1812 hundar registrerade som födda i SKK:s avelsdata.⁴⁰ Under samma tidsperiod har 588 hundar fått känd mental status.⁴¹ Antal hundar med känd mental status inom denna tidsperiod utgör 32%.⁴² På grund av det låga antalet mentalbeskrivna hundar är det svårt att ge en konkret bild av hur populationens mentala hälsa faktiskt är.

⁴⁰ 2021-08-23

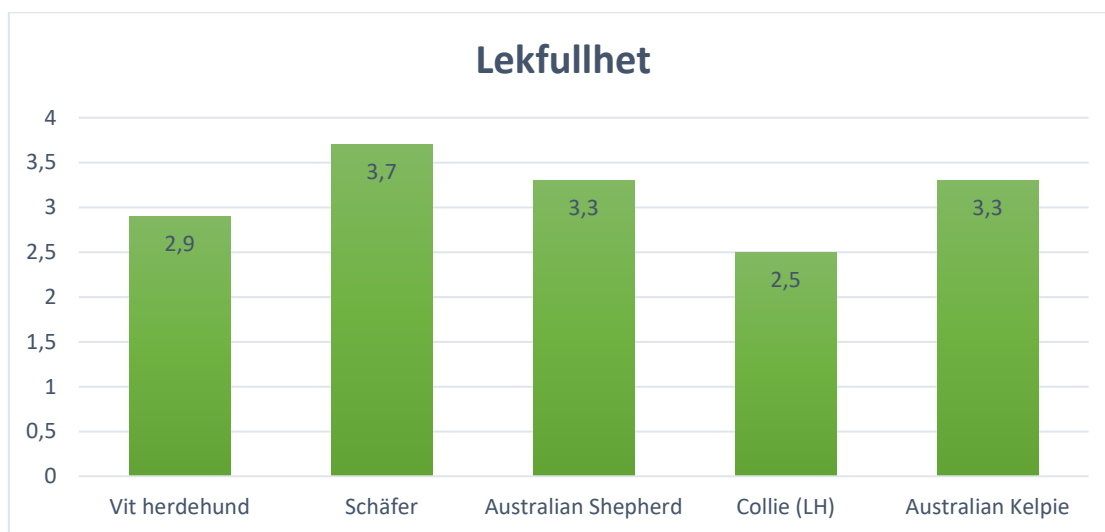
⁴¹ Före 2002-07-01 specificerades inte om hunden fått "Känd mental status" utan hunden fick "Genomförd MH". I Avelsdata har hundar med "Genomförd MH" räknats ihop med statistiken över hundar med "Känd mental status".

⁴² Jämförelsevis har Schäfer 45%, Collie långhår 41% och Australien Shepherd har 62% mentalbeskrivna hundar under samma tidsperiod.

Utifrån den data som finns tillgänglig har informationen som följer sammanställts och för att ge en bättre förståelse har vit herdehund jämförts med fyra andra bruksraser.

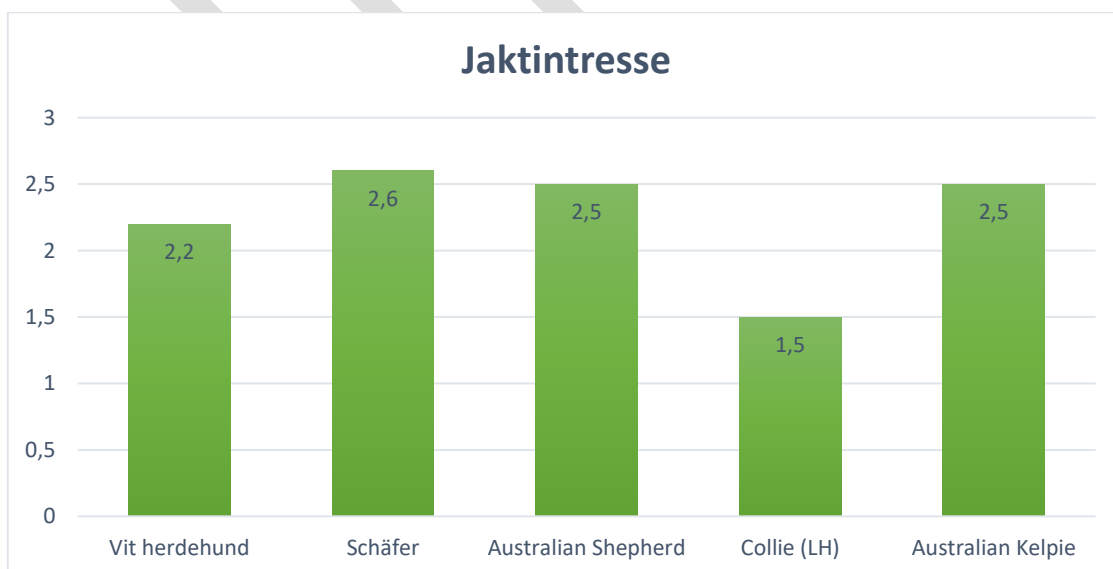
Lekfullhet

Beskriver hundens allmänna intresse att leka föremålslekar med människor. Beskrivningen görs utifrån skalan litet intresse till stort intresse. Vit herdehund skall vara livlig, gladlynt, lättlärd och uppskatta aktivitet.

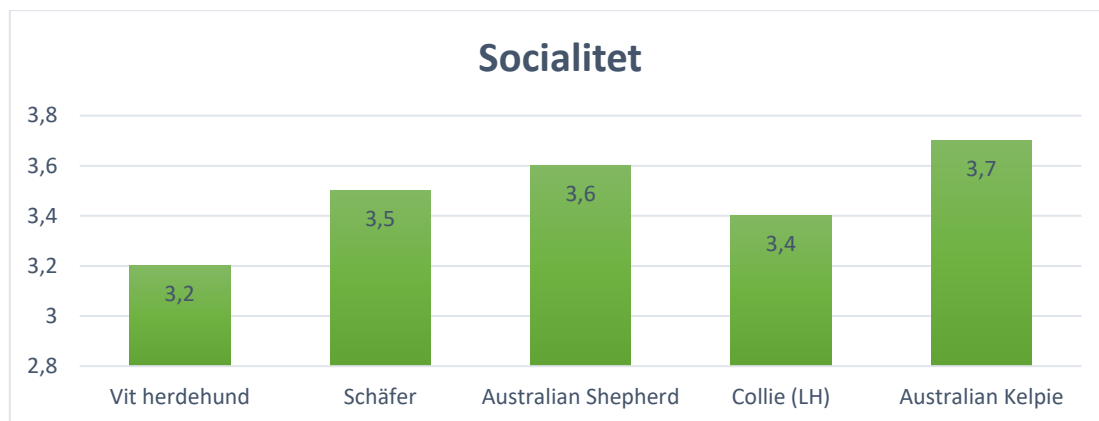
Jaktintresse

Jaktintresse beskriver hundens benägenhet att springa efter ett litet byte och är en egenskap som är mer relaterat till lekfullhet än en hunds faktiska intresse att jaga efter levande vilt.

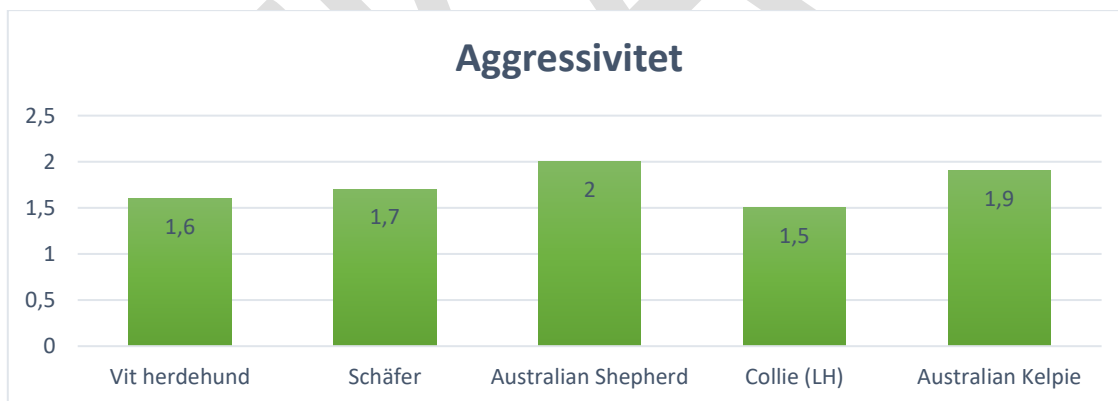
Socialitet

Socialitet beskriver hundens attityd vid möte med en främmande person; från reserverad och tillbakadragen till aktivt hälsande och stor vilja att följa och hanteras. Ju högre genomsnitt på just denna egenskap, ju större självförtroende har hunden i sociala situationer.

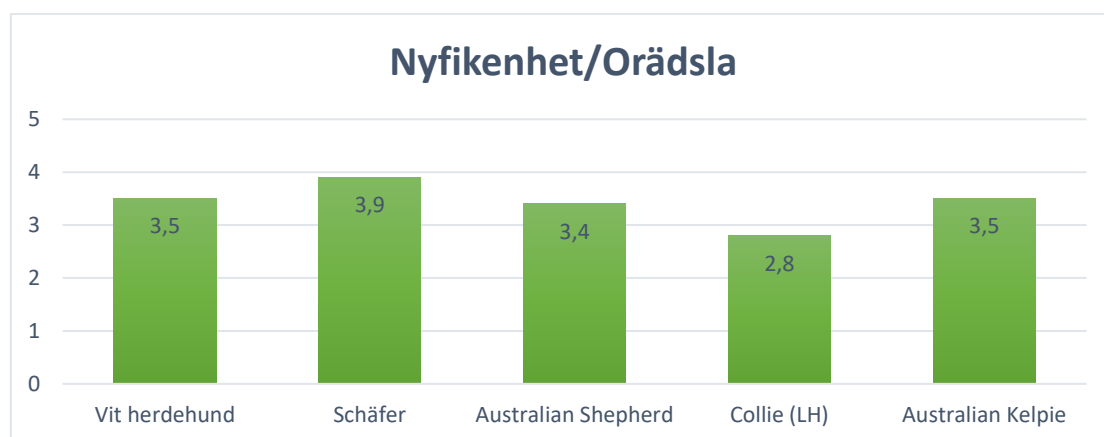
Aggressivitet

Beskriver hundens benägenhet att visa hotbeteenden i plötsliga eller okända situationer. Aggressiva beteenden syftar till att vara avståndsökande. Ju lägre genomsnitt på denna del, ju minder benägenhet har hunden att visa hotbeteenden.

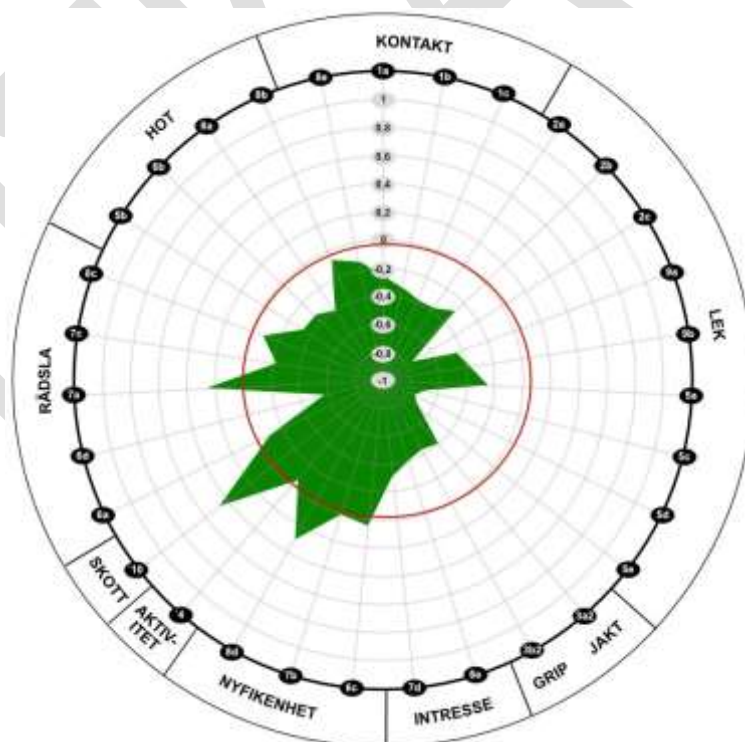
Nyfikenhet/Orädsla

Nyfikenhet/orädsla beskriver hundens reaktion vid överraskande eller okända händelser. Den vita herdehunden ska vara orädd och nyfiken. Rasens stora nyfikenhet gör att egenskapsvärdet hamnar relativt högt men det dras ned av de räddslor som finns.

Svenska Brukshundklubbens statistik

Vid en jämförelse av samtliga bruksraser⁴³ ser man att vit herdehund ligger högt i nyfikenhet.⁴⁴ Den har också mer rädslor än genomsnittet avseende ljud⁴⁵, både vid det som till vardags kallas för "skramlet" och vid skott. Den har mindre lekfullhet, mindre benägenhet att vara social och har mindre jaktlust än genomsnittet. Den uppvisar också mindre hotbeteenden än genomsnittet i bruksraserna.

⁴³ Statistik från Svenska Brukshundklubben. Röd linje är genomsnittet för bruksraserna.

<https://brukshundklubben.se>

⁴⁴ 8d Spöken nyfikenhet samt aningen mer nyfiken 6c Övrig nyfikenhet.

⁴⁵ 7a Ljud rädsla och 10 Skott.

Mentaltest

Mentaltestet 2007 är en del av korningen. Den andra delen är en Exteriörbeskrivning⁴⁶. På ett mentaltest bedöms hunden efter en poängskala där 300 poäng är godkänt och 600 poäng är max. Förutom minimipoängen skall poängfördelningen minst vara 50 poäng i del 1 (Samarbete – uthållighet) samt minst 215 poäng på resterande del i protokollet.

Godkända resultat

Sedan år 2010 har 78 hanar och 72 tikar genomgått Mentaltest enligt SKK:s avelsdata.⁴⁷ 54 hanar (69,2%) och 35 tikar (48,6%) av de testade hundarna har fått godkänt. Genomsnittet av de godkända testerna ligger på 396 poäng för hanarna och 376 poäng för tikarna.

Inte godkända resultat

Totalt 6 av de 24 hanar som inte fått godkänt har uppvisat skotträdsla, 5 har fått Kan Ej Bedömas (KEB). Sedan 2012 delas poängen upp i delpoäng och av de 24 icke-godkända hanarna har 18 bedömts sedan 2012. Oavsett skotträdsla eller inte har 8 av de 14 bedömda hanarna⁴⁸ fallerat på delpoäng 1 (samarbete och uthållighet).

Av de totalt 37 tikar som inte fått godkänt har 12 uppvisat skotträdsla, 8 har fått KEB. 26 av de icke-godkända tikarna har bedömts efter 2012. Oavsett skotträdsla eller inte har 10 av de 19 bedömda tikarna⁴⁹ fallerat på delpoäng 1.

Hundägarna själva angående mentalitet

I hälsoenkäten ställdes följande frågor:

Anser du att din hund har lätt för att koppla av när inga aktiviteter erbjuds? 264 (86%) svarade ja, 43 (14%) svarade nej. 110 valde att inte besvara denna fråga.

Visar din hund aggressivitet mot okända personer, hundar eller i andra situationer? 57 (19%) svarade ja, 251 (81%) svarade nej. 109 valde att inte besvara denna fråga.

Visar din hund rädslor/ängslighet vid något tillfälle mot okända personer eller vid speciella tillfällen/situationer? 117 (38%) svarade ja, 191 (62%) svarade nej. 109 valde att inte besvara denna fråga.

Visar din hund rädslor/ängslighet vid höga eller plötsliga ljud? 62 (20%) svarade ja, 247 (80%) svarade nej. 108 valde att inte besvara denna fråga.

⁴⁶ Se Exteriör

⁴⁷ 2021-08-24

⁴⁸ Dvs. inte de som fått KEB vilket är 4 hanar sedan 2012

⁴⁹ Dvs. inte de som fått KEB vilket är 7 tikar sedan 2012.

Då hunden ånyo hamnar i en situation då den tidigare visat tecken på rädsla, visar den då rädsla på nytt? 72 (25%) svarade ja, 220 (75%) svarade nej. 125 valde att inte besvara denna fråga.

Visar hunden rädsla då den går på hala eller ostadiga underlag? 17 (6%) svarade ja, 291 (94%) svarade nej. 109 valde att inte besvara denna fråga.

Har du upplevt något i hundens beteende som problematiskt? 90 (29%) svarade ja, 216 (71%) svarade nej. 111 valde att inte besvara denna fråga.

Mål avseende mentalitet

Arvbarheten för lekfullhet, nyfikenhet och orädsla/rädsla har i många studier visats vara förhållandevis hög, därmed går det att genom avelsurval förbättra dessa egenskaper.

Det är önskvärt med större socialt självförtroende, mer lekfullhet, något högre jakt, och mindre ljudrädslor.

Kortsiktiga mål (5 år)

- Öka egenskapsvärdet för lekfullhet till 3,2 eller högre.
- Öka egenskapsvärdet för jakt till 2,4 eller högre.
- Öka egenskapsvärdet för socialitet till 3,5 eller högre.
- Öka egenskapsvärdet för nyfikenhet/orädsla till 3,6 eller högre.
- Bibehålla en låg aggressionsnivå och en stor nyfikenhet, men minska rädslorna.
- Öka antalet mentalbeskrivna hundar till mer än 37%.

Strategi, kortsiktig (5 år)

- Uppmuntra till ökat antal mentalbeskrivna hundar för att ytterligare kartlägga den vita herdens mentalitet och om möjligt, införliva socialt starka och lekfulla individer i aveln.
- Undvika att avla på hundar som uppvisar kvarvarande rädsor och skotträdsor i samband med mentalbeskrivning och mentaltest.
- Vit herdehundklubb ska arrangera minst två mentalbeskrivningar per år och samarbeta med lokala brukshundklubbar för att öka antalet mentalbeskrivna brukshundar över lag.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kombinationer som innehåller föräldrar med kvarstående rädsor och/eller skotträdsor.

Långsiktiga mål (10–15 år)

- Hundar med stor social självsäkerhet och leklust används i stor utsträckning i avelsarbetet.
- Närmare 50% av alla hundar mentalbeskrivs.
- Hundar med rädsor används inte i avel.

- Vit herdehundklubb har ett gott samarbete med lokala brukshundklubbar över hela Sverige och kan därmed anordna flertalet mentalbeskrivningar för rasen årligen.

Strategi, långsiktig (10-15 år)

- Vit herdehundklubb ska tillsammans med medlemmarna kontinuerligt och över tid arbeta för att mentalbeskrivning ska vara mer en regel än ett undantag. Vit herdehundklubb ska arrangera mentalbeskrivningar varje år, vid minst två tillfällen.
- Vit herdehundklubb ska uppmuntra uppfödare till att öka kunskapen om mentalitet och dess arvbarhet.
- Vit herdehundklubb ska samarbeta med lokala brukshundklubbar och därigenom öka antalet mentalbeskrivna brukshundar över lag. Vit herdehundklubb ska kontinuerligt rekrytera och utbilda figuranter och om möjligt även beskrivare.

Arbetsegenskaper

Bruksprov

I bruksprov prövas hunden i både ett lydnamoment och ett specialmoment. Genomförandet sker både på en appellplan och i skog och mark. Tävlingarna ordnas i fyra klasser: appellklass, lägre klass, högre klass och elitklass. Det finns fem olika grenar av bruksprov vilket är spår, sök, rapport, patrull och skydd.

I tidsperioden 2000-2020 har det genomförts 371 bruksprov av vit herdehund. 195 bruksprov har varit i appellklass, 110 prov i lägre klass, 42 prov i högre klass och 23 prov i elitklass.⁵⁰

⁵⁰ Statistik tillhandahållen av Svenska Brukshundklubben 2021-08-27.

Från och med 2010, då vit herdehund blev upptagen som bruksras i Svenska Brukshundklubben (SBK) såg trenden avseende deltagande i bruksprov relativt positiv ut, fram till och med 2017. Den nedåtgående trenden är dock i symbios med registreringsstatistiken, som också varit något avtagande.

82% av alla bruksprov har varit inom grenen spår och bakom samtliga 371 starter är det 100 enskilda individer som står. Under tidsperioden 2010–2019 har 300 av de totalt 371 bruksproven genomförts. Bakom dessa 300 prov står 79 enskilda individer.

Tjänstehundar

Sedan 2010 har 8 vita herdehundar blivit godkända som tjänstehundar, samtliga är godkända som patrullhundar.

Övriga prov och tävlingar

Vit herdehund är en riktig allround-ras. Den har över tid deltagit i bland annat ett stort antal lydnadsprov, rallylydnad, agility, viltspårprov och vid några tillfällen i vallhundsprov och internationell prövningsordning (IGP).

Mål avseende arbetsegenskaper

Enligt rasstandard ska vit herdehund vara livlig, uppskatta aktivitet och ha ett balanserat temperament. Vit herdehund skall vara gladlynt, lättlärd och sportig med förutsättningar för all-round-utbildning. Det är med andra ord en hund som är gjord för ett aktivt liv. För att bibehålla och förbättra den vita herdens arbetsegenskaper är det önskvärt att fler hundar deltar i bruksprov, bidrar som tjänstehundar och prövas och tävlas i olika grenar. Dels är det önskvärt utifrån den enskilda hundens välbefinnande, dels är det önskvärt utifrån ett kartläggande perspektiv. Det är viktigt att den vita herdehundens karaktär som sportig och lättlärd tillvaratas i avelsarbetet. Detta kan enbart kartläggas genom mentalbeskrivningar/mentaltester och genom dokumenterade arbetsegenskaper över tid.

Kortsiktiga mål (5 år)

- Öka antalet starter i bruksprov från dagens i genomsnitt 30/år till 35 eller mer per år.
- Öka antalet individer som deltar i bruksprov från dagens i genomsnitt 8 hundar/år till 10 hundar eller fler.
- Bidra till fler tjänstehundar från dagens 0,8 hundar/år till 1 hund/år eller mer.

Strategi, kortsiktig (5 år)

- Vit herdehundklubb ska i samarbete med lokala brukshundklubbar lägga till rätta för att fler hundägare väljer att prova på bruksprov och/eller andra tävlingar.
- Vit herdehundklubb ska i samarbete med lokala brukshundklubbar tillgodose behovet av funktionärer och frivilliga som behövs för att genomföra bruksprov.
- Vit herdehundklubb ska erbjuda medlemmarna gratis online-utbildning i de olika tävlingsformerna.
- Vit herdehundklubb ska dela rekryteringskampanjer när dessa publiceras för att öka antalet tjänstehundar.

Långsiktiga mål (10–15 år)

- Antalet starter i bruksprov per år är över 50.
- Antalet individer som deltar i bruksprov är över 20 hundar/år.
- Antalet tjänstehundar ligger på i genomsnitt 1,2 hundar/år över tid.

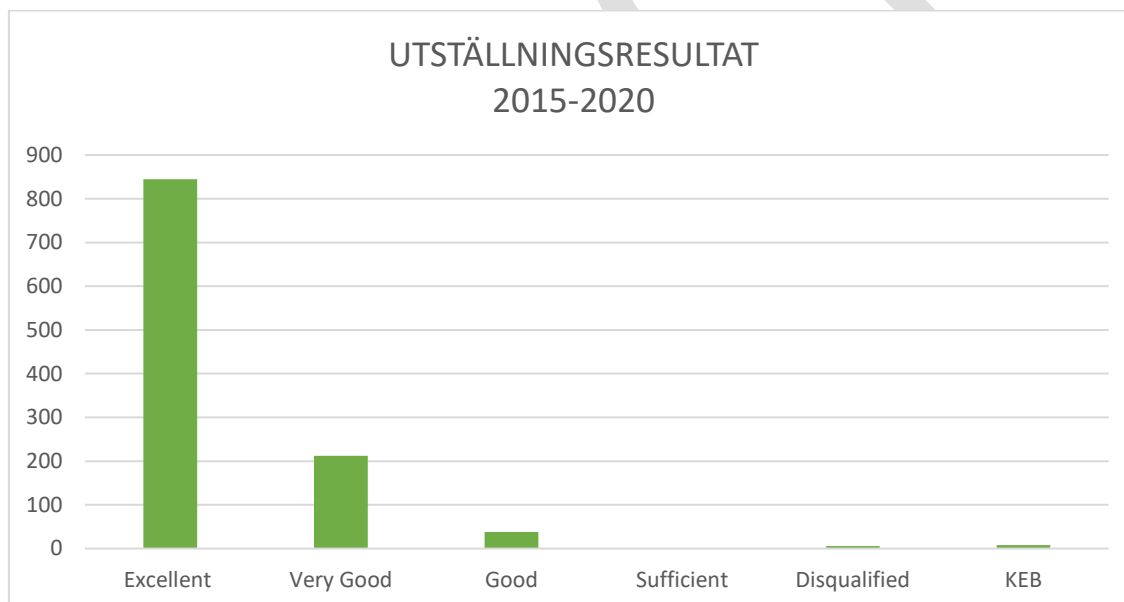
Strategi, långsiktig (10–15 år)

- Vit herdehundklubb ska kontinuerligt samarbeta med lokala brukshundklubbar för att tillgodose att det finns funktionärer och frivilliga som arrangerar bruksprov.
- Vit herdehundklubb ska sträva efter att arrangera ett återkommande rasmästerskap för att uppmuntra till större deltagande.
- Vit herdehundklubb ska delta i Svenska Brukshundsklubbens arbete för att stärka bruksrasernas status i Sverige.
- Vit herdehundklubb ska sponsra de medlemmar som kvalificerar sig till nationella mästerskap.

Exteriör

Utställningsresultat

Bedömningskriterierna i utställning är **Excellent** (hund som mycket väl motsvarar rasens standard, **Very good** (hund som väl motsvarar rasens standard), **Good** (hund som motsvarar rasens standard), **Sufficient** (hund som motsvarar rasens standard men som inte har rasens alla karaktärsdrag eller har bristande fysisk kondition), **Disqualified** (hund som i ringen visar aggressivitet eller typiskt flyktbeteende eller har sådana anatomiska defekter att de väsentligt påverkar hundens hälsa och sundhet. Tilldelas också den hund som är exteriört otypisk eller har för sin ras diskvalificerande fel. Tilldelas även hanhund som är kryptorchid eller kastrerad.), **Cannot be judged** (hund, som visas i sådant skick att domaren inte kan bilda sig en säker uppfattning om dess kvalitet, kan i undantagsfall tilldelas omdömet Cannot be judged. Utöver detta kan hund som tilldelats Excellent och anses ha en utmärkt helhet tilldelas **Certifikat Kvalité**.

Under tidsperioden 2015–2020 har 1102 bedömningar gjorts på utställning. Under dessa bedömningar har 845 Excellent delats ut, 212 Very Good, 38 Good, 1 Sufficient. 6 hundar har fått Disqualified och 8 KEB har delats ut. 562 CK har delats ut. Det är 254 hundar som står bakom de bedömningarna som gjorts under denna tidsperiod. Om man utgår från att det under 2010-2020 registrerades 1190 hundar så är det 21% av hundarna som bedömts i utställningssammanhang.

Exteriörbeskrivning

Under tidsperioden 2015–2020 har 65 exteriörbeskrivningar gjorts av 61 enskilda hundar. 64 har renderat i godkänd exteriörbeskrivning och 1 har fått ej godkänd exteriörbeskrivning. Om man utgår från att det under 2010–2020 registrerades 1190 hundar så är det 5% av hundarna som exteriörsbeskrivits.

Mål avseende exteriör

Även om 76% av samtliga utställningsbedömningar visar att den vita herdehunden mycket väl motsvarar rasstandaren och 98% av de exteriörbeskrivna hundarna fått godkänt är det önskvärt att fler enskilda individer får en bedömning på utställning och/eller en exteriörbeskrivning.

Kortsiktiga mål (5 år)

- Öka antalet enskilda individer som bedöms på utställning från dagens 21% till 25%.
- Öka antalet enskilda individer som exteriörbeskrivs från dagens 5% till 9%.

Strategi, kortsiktig (5 år)

- Vit herdehundklubb ska varje år anordna en rasspecial, på lik linje med tidigare år.⁵¹
- Vit herdehundklubb ska ordna med exteriörbeskrivning vid minst 1 tillfälle per år. Gärna i samband med mentaltest och/eller rasspecial.
- Vit herdehundklubb ska ge valphänvisning till kullar där 1 av föräldraren inte är utställd eller exteriörbeskriven, under förutsättning att testikelintyg⁵² skickas in i samband med förfrågan om hänvisning om det är hanen som inte är utställd/exteriörbeskriven.
- Vit herdehundklubb ska inte ge valphänvisning till kull där båda föräldrarna saknar utställningsresultat eller exteriörbeskrivning.

Långsiktiga mål (10-15 år)

- 30% av alla vita herdehundar ställs ut minst 1 gång.
- 20% av alla vita herdehundar exteriörbeskrivs.

Strategi, långsiktig (10-15 år)

- Vit herdehundklubb ska varje år anordna en rasspecial, på lik linje med tidigare år.⁵³
- Vit herdehundklubb ska ordna med exteriörbeskrivning vid minst 1 tillfälle per år. Gärna i samband med mentaltest och/eller rasspecial.

⁵¹ Undantaget de år som pandemi råder.

⁵² Testikelintyget ska vara utfärdat av legitimerad veterinär.

⁵³ Undantaget de år som pandemi råder.

Sammanfattning

Vit herdehundklubb ska främja avel av sunda vita herdehundar genom att möjliggöra inmönstring av nytt genetiskt material i samarbete med SBK/SKK, öka antalet tikar och hanar som används i avel, öka kunskapen avseende hur DNA-matchning kan användas i avelsarbetet, minska den stamtavleberäknade inavelsökningen för populationen i genomsnitt till maximalt 0,5% samt skapa förståelse för att en enskild individ inte ska ha fler än max 25 valpar efter sig.

Vidare ska Vit herdehundklubb arbeta för att ett större antal hundar röntgas, att defekter som uppstår som en följd av inavel motverkas och att kunskapen om våra hundars ögonsjukdomar och ryggradshälsa blir större.

Vit herdehundklubb ska arbeta för att sociala, lekfulla och trygga individer används i avel och att ett större antal avkommor mentalbeskrivs. Vit herdehundklubb ska också arbeta för att bibehålla den exteriöra standarden hos rasen.

Valphänvisning

För att följa RAS och därmed kunna få valphänvisning till planerad/född kull från och med (*det datum RAS är godkänd av SBK och SKK*) gäller följande:

- Föräldradjuren ska vara äldre än 24 månader vid parningen.
- Föräldradjuren ska vara fri på höfter och armbågar (för undantag se Hälsa/Strategi, kortsiktig).
- Minst ett av föräldradjuren ska vara utställd alternativt exteriörbeskriven (hanar som saknar utställning/exteriörbeskrivning ska ha testikelintyg).
- Den stamtavleberäknade inavelskoefficient ska inte överstiga 0,0%.
- Kombinationen ska inte ha gjorts tidigare.
- Föräldradjuren ska inte ha fler än 18 valpar sedan tidigare.
- Föräldradjuren ska inte ha kvarstående rädsla och inte heller vara skotträdda.
- Om föräldradjuren inte är ögonlysta inom tidsspannet 6 månader före parning ska detta uppges i valphänvisningen.